**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА;
ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ**

**THEORY AND HISTORY OF THE STATE AND LAW;
THE HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL STUDIES**

DOI: 10.32844/2222-5374-2020-106-4-1.05
УДК: 340.1

Криховецький І. З.,
кандидат економічних наук, Університет Короля Данила

**УКРАЇНСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО АВСТРІЙСЬКОГО
ПАРЛАМЕНТУ: ФРАКЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ
ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ**

У статті аналізуються парові засади становлення та діяльності вищого представницького органу імперії Габсбургів – двопалатного парламенту. Створений на основі «лютневого патенту» 1861 р. законодавчий орган влади мав не тільки врегульовувати загальноімперські питання, а й вирішував специфіку економічного, господарського, соціального розвитку конкретної провінції. Австрійський парламентаризм характеризувався насамперед широким лібералізмом, який проявлявся у можливості усіх народностей імперії мати власне представництво у парламенті. Однозначно, що процедура виборів і кількість депутатів, що делегували окремі народи суттєво відрізнялися, що у випадку українців Галичини і Буковини не дозволяло їм ефективно конкурувати з поляками та румунами, відповідно, які також були репрезентантами цих провінцій, і переконували імперську владу в тому, що саме вони користуються найбільшою підтримкою місцевого населення. Українська фракція рейхстагу називалася Українська парламентська репрезентація і поділялася на кілька секцій. Основним напрямом діяльності української фракції в австрійському парламенті, зважаючи на те, що у її складі переважали представники народовського напрямку, була боротьба за автономію Східної Галичини у складі Австро-Угорщини. Необхідно зазначити, що українські депутати у австрійському парламенті проявили себе як кваліфіковані парламентарії. Підтвердженням цьому є факт обрання 22 лютого 1910 р. Ю. Романчука віце-президентом палати депутатів австрійського парламенту. Встановлено, що австрійський конституціоналізм не тільки гарантував запровадження інститутів парламентаризму, а й гарантував народам монархії можливість бути обраними до вищого представницького органу країни. Українці Галичини та Буковини активно долучилися до парламентської діяльності і не зважаючи на незначне кількісне представництво, змогли сформувати власну фракцію та активно відстоювати соціально-економічні, політичні та культурні устремління українців.

Ключові слова: парламент, фракція, парламентське представництво, Австро-Угорщина, українські послы.

Актуальність теми. Досвід парламентської діяльності українців має довготривалу історію. При цьому мова йде саме про класичні форми парламентаризму, які функціонували в умовах чіткого нормативного регулювання і передбачали реальну законотворчу діяльність. Початком такого досвіду стала середина XIX ст. коли в ході революційних подій 1848-1849 рр. було оголошено вибори до парламенту імперії Габсбургів, і українці Галичини та Буковини змогли отримати власне представництво у вищому законодавчому органі влади. Закономірно, що статус і повноваження імперського парламенту того часу були обмежені, однак цей досвід став важливим для майбутнього, адже конституційні перетворення, що відбулися в країні у 1860-х рр. призвели до утвердження цілісної системи парламентаризму, що реалізовувалася на місцевому (крайовому) та загальноімперському рівнях. Створений, на підставі «лютневого патенту» 1861 р. двопалатний парламент разом із декларованими Конституцією 1867 р. національно-політичними правами усіх народностей імперії, дозволив не тільки перенести місцеві проблеми на загальноімперський огляд, а й став місцем де формувалися національно-державницькі погляди чехів, поляків, словенців, хорватів, українців та ін.

З огляду на зазначене науково актуальним видається питання стосовно того, яким чином українські послы імперського парламенту формували власну фракцію, які основні питання ними відстоювалися та як загалом парламентська діяльність вплинула на державно-правову думку другої половини XIX – початку XX ст. і навіть на правосвідомість місцевого населення, яке залучалося до системи парламентаризму через виборчу кампанію.

Метою дослідження є виявлення правових засад організації та встановлення статусу української та польської сеймової фракції другої половини XIX – початку XX ст., а також встановити форми впливу парламентської діяльності на правосвідомість та державно-правову думку, процес формування політичних партій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед українських істориків права інтерес до діяльності українських депутатів імперського парламенту другої половини XIX – початку XX ст. тільки набуває популярності. Обмежуючись вивченням законотворчої діяльності у стінах Галицького сейму, діяльність парламентського представництва залишається поза увагою, хоча саме його роль на ставлення імперської влади до українців, була визначальною. Об'єктивною перешкодою на шляху подібного дослідження є відсутність стенограм засідань української парламентської репрезентації, а стенограми засідань парламенту надзвичайно громіздкі й ідентифікація «активностей» українських послів є довготривалою.

Загалом, методологічною основою нашого дослідження стали праці О. Аркуші, А. Барана, І. Василик, В. Єрмолаєва, Д. Кавацюка, В. Колесника, К. Курилишина, К. Левицького, В. Макарчука, Ю. Плекана, Д. Футулуйчука та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характерною рисою австрійського імперського конституціоналізму було не тільки формування представницького органу влади з широкими повноваженнями і представництвом усіх народностей імперії, а й створення об'єктивних умов

для включення депутатів до обох палат парламенту – Палати панів та Палати послів. Формально Палата панів формувалася з представників імперської родини, керівників церков, відомих державних діячів і представників родової знаті. Гарантоване місце для духовенства, зокрема керівника Греко-католицької церкви, давало можливість українцям мати свого депутата у вищій палаті парламенту [9, с. 57]. Стосовно Палати послів, то Галичина отримала 38 посольських мандатів [1, с. 223]. У цьому випадку, українці не могли розраховувати на фіксовану кількість депутатських мандатів, адже послів до парламенту обирали депутати Галицького сейму. Такий взаємозв'язок мав як позитивні, так і негативні наслідки. Позитивом можна вважати практику взаємозв'язку імперського та крайового представницького органу влади. Відповідно, депутати провінційного сейму, що володіли обмеженими повноваженнями, могли обрати власних представників до Палати послів. Це також гарантувало, що обрані послы імперського парламенту володіли ситуацією про господарський, соціально-економічний, культурний і політичний розвиток краю, а тому могли ефективно захищати інтереси власної провінції.

Завдяки політичному, релігійному, ідеологічному лібералізму імперії Габсбургів, Галицький сейм та імперський парламент перетворилися на осередки української суспільної думки. Їх вплив на процес політизації визвольного руху посилювався внаслідок реформи виборчого права 3 квітня 1873 р., внаслідок якого передбачалися прямі вибори до парламенту (для сільських общин – двоступеневі), було також збільшено число депутатських місць до 353. Законом закріплювалось певне представництво земель. Зокрема, від «королівства Галичини і Лодемерії з великим герцогством Краківським» обиралось 63 депутати, Буковини – 9. Перші прямі вибори відбулися 1873 р., а за їх результатом, рейхсрат розпочав роботу в листопаді. Основним недоліком нового законодавства було те, що воно жодним чином не враховувало «національне питання», адже і у випадку Галичини і Буковини, українці за місця в парламенті змушені були конкурувати з поляками і румунами, відповідно, хоча відсоток двох народностей у кожній з провінцій був майже однаковий.

При цьому, слід звернути увагу на те, що об'єктивною причиною малої кількості посольських мандатів українців було не стільки виборче законодавство, як відсутність єдності у національному русі, адже, як справедливо зазначав М. Грушевський, сильними були позиції консервативної за своїми поглядами москвофільської течії [8]. Власне наявність цієї течії, давало можливість спекулювати і звинувачувати українців у співпраці з Російською імперією, що з точки зору австрійської влади було антидержавною діяльністю.

Однак, не зважаючи на різноманітні перешкоди, можна говорити про суттєве парламентське представництво українців і певні успіхи українських послів. Так, завдяки гарантованому місцю в Палаті панів, парламентарями були шість галицьких греко-католицьких митрополитів: Сильвестр та Йосип Сембратович, К. Чехович, А. Шептицький, Ю. Куїловський, С. Литвинович – віце-президент Райхсрату в (1861–1864 рр.), а також, голова української фракції в парламенті Ю. Романчук, – віце-президент Райхсрату з 1910 р., член краювої шкільної Ради О. Барвінський, професор львівського університету

І.Горбачевський, землевласник В.Федорович [7, с. 233–234]. Серед Палати представників, соціальний склад українського представництва був більш багатогранний. Так, за професійною належністю депутати-українці у австрійському парламенті 1897–1918 рр. розподілилися наступним чином: аграрії – 4,1%, вчителі – 12,2%, викладачі – 4,1%, державні службовці – 10,2%, лікарі – 4,1%, адвокати – 34,7%, духовенство – 16,3%, редактори і письменники – 14,3% [2, с. 119]. Характерно, що більшість українських парламентарів, на відміну від сеймових послів, були людьми молодого віку та належали до інтелігенції і тільки 8,2 % – були аграріями. Традиційно значною була частка духовенства – 16%, що було одним із найбільших показників серед інших парламентських представництв. Серед українських депутатів було також багато вчителів, правників. Усе це, на думку А. Барана, було ключовою передумовою для формування національної свідомості українського суспільства [2, с. 119–122]. Серед найбільш відомих парламентарів освітян були О. Барвінський, А. Вахнянин та Ю. Романчук.

Українська фракція рейхстагу називалася Українська парламентська репрезентація і поділялася на кілька секцій. Основним напрямом діяльності української фракції в австрійському парламенті, зважаючи на те, що у її складі переважали представники народовського напрямку, була боротьба за автономію Східної Галичини у складі Австро-Угорщини. Упродовж 1897–1918 рр. в австрійському парламенті було 49 депутатів-українців. Як відзначає А. Баран парламентське представництво, яке складалося в основному з «інтелігенції» проводило політичну діяльність по-іншому, ніж, наприклад, парламентське представництво, яке складалося з аграріїв чи промисловців. Безпосередній зв'язок між особою і її соціальним становищем та професійною діяльністю стосувався передусім старшого покоління депутатів, які були обрані в часи обмеженого виборчого права, коли політична діяльність була прерогативою виключно еліти суспільства. За таких умов депутат приймав рішення особисто, у відповідності до свого суспільного становища. На початку ж ХХ ст., коли кандидати у депутати висувалися політичними партіями, які мали чітко визначені програмні принципи, парламентарій ставав «політичним менеджером» певної партійної ідеології. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. можна вважати перехідним між традиційним парламентаризмом (роль особистості депутата) та сучасним (роль політичної партії) [2, с. 118].

Стосовно фракційної організації українських послів у стінах імперського парламенту, то перші організаційні заходи відбулися тільки 6 квітня 1891 р., коли в австрійській Державній раді було створено посольський клуб пуд керівництвом Ю.Романчука. Програма клубу базувалася на засадах політики «нової ери». Майбутнє довело нежиттєздатність принципів рівноправності, сповідуваних українськими послами [11].

Певним позитивом системи імперського парламентаризму можна вважати чергову реформу виборчого права, що відбулася 1907 р. Нові вибори, які відбувалися на її основі дозволили українцям делегувати 32 послів до парламенту. Однак, не усі вони ввійшли до Русько-українського клубу [3, с. 67]. Українські депутати С. Вітик та Я. Остапчук, які представляли Українську соціал-демократичну партію, ввійшли до загальноавстрійського соціал-демократичного парламентського клубу [18, с. 147].

Керівником Русько-українського клубу був відомий правник С. Дністрянський, фахівець у галузі конституційного (державного) права. Своїми працями «Про права української мови в навчальних та адміністративних закладах Галичини» (1901–1902 рр.), дослідженнями виборчого права Австрії (1906 р.), виступами в австрійському парламенті про безправне становище українців в обох частинах Австро-Угорщини він обстоював конституційні і громадянські права. Особисто, С. Дністрянський був членом парламентської комісії у справах юстиції, яка займалася кодифікацією австрійського законодавства, згодом очолював підкомісію з реформи цивільного права, що запропонувала проект змін до австрійського цивільного законодавства

Стосовно практичної діяльності української парламентської фракції, то відомостей про неї надзвичайно мало, а ті, що є, кардинально відрізняються. Так історик Д. Дорошенко зазначив, що після виборів 1907 р. українські депутати стали поважною силою, яка могла впливати на парламентське життя і з якою мали рахуватись. А такі діячі, як К. Левицький, Є. Олесницький, Є. Петрушевич, «...придбали значення і впливу в загальнодержавній політиці» [4, с. 163]. Тоді як В. Яремчук вважає, що українське парламентське представництво до 1914 р., подібно до інших національних фракцій, «і надалі залишалося переважно в ролі статистів при урядовій більшості, яку становили представники німецьких, польських та чеських ліберально-консервативних партій і де вигравав сильніший та зручніший» [20, с. 48].

Серед основних питань, що піднімалися українськими парламентарями у першому десятилітті ХХ ст., були: захист гарантованих Конституцією прав і свобод; домагання національної автономії для Східної Галичини і Північної Буковини; забезпечення видання закону про мови; поліпшення умов життя всіх верств населення в Галичині і Буковині; скорочення терміну військової служби; заснування окремого українського університету [6, с. 210].

Діяльність українського посольського клубу у Відні ускладнювалася діяльністю п'ятох послів-москвофілів, які домагалися в парламенті визнання галицьких українців за російський народ, а російської мови як крайової. Безнадійно втративши в боротьбі з українством свої колишні позиції, москвофіли все більше відмежовувалися від українського політичного табору, схилившись до угоди з польськими політичними колами. Серед молодих і старих діячів москвофілів виникли непорозуміння [12, с. 432]. У райхсраті вони вийшли з української фракції з тієї причини, що українські партії змінили його назву, відмовившись від попередньої – Руський, яку москвофіли вважали історичним етнонімом для галичан – русинів [14, с. 101–107]. З виходом москвофілів, парламентський посольський клуб було остаточно перейменовано на «Український». Слідом за москвофілами влітку 1909 р. вийшли з Українського клубу буковинські депутати й утворили окремий клуб. Таким чином, безпосередньо перед розпуском парламенту Український парламентський клуб налічував 20 членів: 17 націонал-демократів і 3 радикали. Часті непорозуміння й роз'єднаність створювали багато проблем в роботі Українського парламентського клубу [16, с. 98].

Для реалізації поставлених завдань українська фракція намагалася знайти союзників. Це виявилось в укладенні у 1908 р. Українським парламентським клубом формальної угоди з урядом, яка б в обмін на виступ

українських послів в урядовому таборі, забезпечила розширення участі українців в адміністративній сфері. У 1909 р. Український клуб в австрійському Рейхсраті солідаризується з акціями протесту розпочатими українськими послами галицького сейму [20, с. 49].

У 1907–1910 і 1916–1917 рр. Українську парламентську репрезентацію очолював Ю. Романчук, який з 1910 р. обіймав посаду віце-президента Рейхсрату [19, с. 232]. Після його обрання на цю посаду, керівником української фракції став К. Левицький. Оскільки К. Левицький окрім цього займав посади старости земельної комісії з ліквідації заборгованості до податкового комітету (1909 р.), заступника комітету з обговорення національних справ (1910 р.), члена комітету переговорів з економічних стосунків із Угорщиною від української фракції; 24 червня 1910 р. його було обрано до бюджетної комісії, це дало можливість лобіювати інтереси українців Східної Галичини на всіх рівнях влади [5, с. 153]. Була налагоджена співпраця з німецьким, польським, єврейським представництвами.

Робота українського представництва в першому австрійському парламенті, що обирався на підставі загального голосування, була підсумована у виданні «Що робили наші послы в парламенті? Маніфест руського (українського) парламентарного клубу», авторами якої були українські депутати: К. Левицький, Є. Петрушевич, Л. Цегельський і Т. Окуневський. У роботі зазначалося, що становище української фракції було дуже важким через її малочисельність, але депутати доклали чимало зусиль для покращення становища українського населення і здобуття для нього поваги інших парламентських угруповань і уряду, послаблення упереджень щодо українців, які поширювали польські політики [13, с. 4].

Після виборів 1911 р. українське представництво в австрійському парламенті становило 29 депутатів, з них 24 депутати з Галичини і 5 з Буковини. Якщо брати в розрізі партійного представництва, то знову ж тут була перевага представників націонал-демократичної партії – 21 мандатів, радикали отримали 5 місць, один від соціал-демократів та лише два мандати вибороли москвофіли [15, с. 132].

У другій передвиборчій парламентській кампанії 1910–1911 рр. звернення українських депутатів до міністерств і відомств монархії мали переважно правозахисний характер. Крім того, спостерігалися все більші внутрішні фракційні розбіжності і К. Левицькому неодноразово доводилося витрачати час на примирення опонентів. Внутрішньо- і зовнішньофракційні протистояння не тільки псували авторитет фракції, а й інколи негативно позначалися на кінцевому результаті. Ще однією причиною такого становища була активна протидія польської фракції. Окрім того, як і раніше, соціал-демократ С. Вітик увійшов не до Українського клубу, а до німецької соціал-демократичної фракції. З приводу цього «Земля і воля» писала, що «соціал-демократичний посол не сміє вступити до Українського клубу разом з панами та попами» [17, с. 148].

З часом, політичне протистояння в середовищі української парламентської фракції тільки посилювалися, і з неї згодом вийшли депутати, що представляли радикальну партію.

Необхідно зазначити, що українські депутати у австрійському парламенті проявили себе як кваліфіковані парламентарії. Підтвердженням

цьому є факт обрання 22 лютого 1910 р. Ю. Романчука віце-президентом палати депутатів австрійського парламенту. Крім того, у другій половині першої депутатської каденції 1907–1911 р., відбулося кар’єрне зростання й депутата К. Левицького у Державній Раді [4, с. 163].

І хоч українці залишилися непропорційно представленими у Відні, значною мірою через зловживання на виборах галицьких губернаторів, але українська репрезентація через парламент добула різні економічні і культурні поступки і раз у раз ставила основне домагання національної автономії [10, с. 36]. Важливо, що вимоги українців у Державній Раді перегукувалися із закликами українських послів у Галицькому крайовому сеймі.

Висновки. Таким чином, австрійський конституціоналізм не тільки гарантував запровадження інститутів парламентаризму, а й гарантував народам монархії можливість бути обраними до вищого представницького органу країни. Українці Галичини та Буковини активно долучилися до парламентської діяльності і не зважаючи на незначне кількісне представництво, змогли сформувати власну фракцію та активно відстоювати соціально-економічні, політичні та культурні устремління українців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аркуша О. Українці в представницьких органах Австрійської імперії. *Історія українського парламентаризму: від допарламентських форм організації публічного життя до сьогодення* / гол. ред. ради В. Литвин, кер. авт. колективу В. Смолій, НАНУ Інститут історії України. К., 2010. С. 203–240.
2. Баран А. В. Діяльність депутатів-українців в австрійському парламенті (1897–1918 рр.): історико-правове дослідження : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Львів, 2013. 229 с.
3. Баран А.В. Громадсько-політична діяльність Тимотея Старуха. *Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 1. С. 62–71.
4. Василик І. Парламентська діяльність української політичної фракції у Державній Раді Австро-Угорщини. *Українознавчий альманах*. 2012. Вип. 7. С. 162–165.
5. Василик І. Б. Депутатська діяльність К.Левицького у Віденському парламенті. *Збірник наукових праць НДІУ*, 2009. Том XXV. С. 151–159.
6. Ермолаєв В.М. Вищі представницькі органи влади в Україні (історико-правове дослідження). Х.: Право, 2005. 272 с.
7. Історичні постаті Галичини XIX–XX ст. / Наукове товариство ім. Шевченка; Наукове товариство ім. Шевченка. Нью Йорк; Париж ; Сідней ; Торонто, 1961. 247 с.
8. Історія держави і права України. URL: <https://pravo.studio/derjavi-prava-istoriya/ukrajinske-predstavnitstvo-parlamentskih-71441.html>.
9. Кавацюк Д. І. Прусини-українці Галичини в австрійському парламенті (1861–1865 рр.). *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії*. 2018. Вип. 21. С. 55–62.
10. Колесник В. Ф., Рафальський О. О. Український рух в Австро-Угорщині (кінець XIX – початок XX ст.). К., 1998. 36 с.
11. Курилишин К. Галичина 1890–1894 років – очима «Діла». URL: <https://zbruc.eu/node/56961>.

12. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців. 1848–1914. Львів: З друкарні о. Василяян, 1926.
13. Левицький К., Петрушевич Є., Цегельський Л., Окуневський Т. Що робили наші посли в парламенті? Маніфест руського (українського) клубу. Львів, Накладом д-ра Володимира Бачинського, 1911. 15 с.
14. Макарчук С. Галицьке москвофільство в к. XIX – на поч. XX ст. *Іст. дослідження. Вітчизняна історія: Респуб. міжвід. зб. наук. праць*. Київ, 1990. Вип. 16. С. 101–107.
15. Плекан Ю. Українські депутати австрійського парламенту (XIX – початок XX ст.). *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини*. Вип. 376–377. Чернівці: Рута, 2008. С. 131–133.
16. Футулійчук Д. Діяльність української парламентської репрезентації у Відні 1907–1911 рр. *Схід*. 2010. № 6 (106). С. 97–99.
17. Хімяк О. Діяльність Української соціал-демократичної партії (кінець XIX – початок XX ст.) та її періодичні видання. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького*. 2012. Т. 14, № 3(4). С. 237–242.
18. Хімяк О. Українська соціал-демократична партія: періодичні видання та діяльність (кінець XIX – початок XX ст.). *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: Зб. наук. пр.* Львів, 2008. Вип. 20. С. 144–149.
19. Чорновол І. Юліян Романчук – сеньйор українських політиків. 2004. С. 230–234.
20. Яремчук В. До проблеми інтегрування української меншини східної Галичини в політичну систему Австрійської імперії (за оцінками М. Грушевського). *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. Київ, 2006. Вип. 29. С. 43–54.

I. Krykhovetskyi

UKRAINIAN REPRESENTATIVE OFFICE OF THE AUSTRIAN PARLIAMENT: FRACTIONAL ORGANIZATION AND POLITICAL AND LEGAL VIEWS

The article analyzes the steam principles of formation and activity of the highest representative body of the Habsburg Empire – the bicameral parliament. Created on the basis of the «February patent» of 1861, the legislature was not only to regulate general imperial issues, but also to decide the specifics of economic, economic, social development of a particular province. Austrian parliamentarism was characterized primarily by broad liberalism, which manifested itself in the ability of all nationalities of the empire to have their own representation in parliament. It is clear that the election procedure and the number of deputies delegating individual peoples differed significantly, which in the case of Ukrainians in Galicia and Bukovina did not allow them to compete effectively with Poles and Romanians, respectively, who were also representatives of these provinces, and convinced the imperial authorities that they are the ones who enjoy the greatest support of the local population. The Ukrainian faction of the Reichstag was called the Ukrainian Parliamentary Representation and was divided into several sections. The

main activity of the Ukrainian faction in the Austrian parliament, given that it was dominated by representatives of the popular trend, was the struggle for the autonomy of Eastern Galicia as part of Austria-Hungary. It should be noted that Ukrainian deputies in the Austrian Parliament have shown themselves to be qualified parliamentarians. This is confirmed by the fact that on February 22, 1910, Yu. Romanchuk was elected Vice-President of the Chamber of Deputies of the Austrian Parliament. It was established that Austrian constitutionalism not only guaranteed the introduction of the institutions of parliamentarism, but also guaranteed the peoples of the monarchy the opportunity to be elected to the highest representative body of the country. Ukrainians in Galicia and Bukovina actively participated in parliamentary activities and, despite the small number of representatives, were able to form their own faction and actively defend the socio-economic, political and cultural aspirations of Ukrainians.

Keywords: *parliament, faction, parliamentary representation, Austria-Hungary, Ukrainian ambassadors.*